

Denok bakea nahi dugunez, bakea nahi dugun guztiok batera joan behar dugu bakerantz.

Batera joanda bakea lor dezakegunez, batera egin behar dugu.

Orain arte, eskusio sistema erabilia bakea lortu ez denez, aurrerantzean ez da eskusio sistemarik erabiliko bakea lortzeko.

Orain arte, besteak izan direnez bakea ez lortzeko aitzakia, bakea lortzeko aitzakiarik jarriko ez dugunak geuk izan beharko dugu.¶

Ritxi Lizartza

Euskalduna izatea delitu

Euskaldunon Egunkaria ixtea erabaki zuten espainiar epai-leek. Nahiz eta aurretik *Egin* egunkaria itxi —eta 1998tik urte luzeak pasatu diren arren, ez epaiketarik eta ez ezer, horra erabakiaren zilegitasuna—, ordura arte sinesgogor zirenek ere ulertu egin zuten herri baten nortasuna diren hizkuntzaren eta kulturaren aurkako erasoan ez zegoela mugarik. Eta muga ezaren seinale, operazio hartan bertan atxilotutako kulturaren eta gizartearen langile apal eta umilak, gu denontzat maisu eta eredu direnak, lotsarik gabe jendaurrean jipoitu eta ziegetan torturatu izana, beste kate-begi bat besterik ez bide luze horretan. Horiekin batera, beste hainbat enpresaren arakatzea, atxiloketa gehiago... Azken batean, betiko lepotik burua, jatorri inperialista eta kolonialeko —nork pentsatuko zuen XXI. mendean hitz horiek erabiltzen jarraitu beharko genuenik, eta arrazoia ren indarraz, gainera— kultura handiek, bizirauteko, antza, enfrentamenduan jarri behar dute beren lekua aldarrikatu baino egiten ez duten «kultura peri-

feriko, txiki, arkaiko eta menditarrekin». Txikitasunak, ordea, ez du adierazi nahi inoren periferia direnik. Hori izango da bekatua.

Eta bitartean, euskal gizartea konmozio larri batek jota. Espainiarren botere guztiek lotsarik gabe eta diktaduran erabili ziren metodoak onartuz, betiere demokrazia-
ren galbahe arriskutsutik pasatuta, herri oso bat jarri dute susmopean, euskararen edo euskal kulturaren alde egiten duen edonork sortzen dizkie susmoak. Eta lotsarik gabe jokatu dute eta jokatu dute horrela.

Balio positibo batzuk, ordea, agertu ziren egun haie-
tan, eta bere horretan jarraitzen dute oraindik ere. Haste-
ko, kalte zuzena jaso zuten —eta tamalez horietako bat-
zuk jasotzen ari diren— atxilotu eta torturatuekiko elkar-
tasuna erakutsi zuen gizarte osoak. *Egunkaria* oso baliabi-
de urriekin egunero argitaratzea delitu bakarra zuten lan-
gileak lanik gabe geratzeak ere elkartasuna ekarri zuen.
Eta, azken batean, euskaldunei eguneko berriak egunero
eskaintzea helburu bakarra izan duen proiektu bakar honetara
ordura arte beste bide batzuetatik gauzatu nahi zi-
ren beste proiektuak sortzearekin fribolizatzen ere ibili zi-
renak bildu ziren. Eta *Egunkaria*-ren proiektua edo Egun-
karia Sortzenen proiektua, euskal gizarte osoaren babesa
jasota, berriz ere kaleratzea lortu zen *Egunkaria* itxi zute-
netik lau bat hilera. Eta *Berria* proiektua gauzatu zenean,
produktu duin horretara euskaraz bizi nahi duten boron-
date guztiak bildu ziren.

Euskal erakunde publikoek ere heldutasuna erakutsi
zuten, berek jasotako eraso balitz bezala, egunkariak ja-
sandako bidegabekeria salatuz eta proiektu berria hasieratik
sostengatuz. Ezin ahaztekoa da Kataluniatik eman ziguten
lezioa. Eta laguntza, eta elkartasuna. Tristeza, kezkarria, si-
nestezina, espainiar pentsalari eta idazle gehien-gehien
isiltasuna, pentsamendu bakarraren helburu ez izateko.

Halako urte latzaren ostean, eta joera inboluzionistak
eta erreakzionarioak nagusitzen ari diren bolada honetan,
aldarrikapen bakarra: errespetua.

Eta hausnarketa hauek egiten ari den hau harituta
dago, hainbat eta hainbat urtetako lanaren ostean, kultu-

ra sortzen eta aurrera egiten egon beharko lukeen gizarte batek bere onenak besteen erasoetatik defendatzen eman behar dituelako. Eta aspaldi ahaztuta behar luketen diskurtso beligeranteak jasan behar dituelako, izateko esku-bidea ere ukatu nahi zaion honetan. Okerrena, gainera, etorriko direnen beldur egon beharra.

Prentsaren esparru honetan, udazken honek bi berri on ere ekarri dizkigu. *Aldaketa16* astekaria sortu zen Euskal Herrian. *Cambio16* aldizkari historikoaren babes jaso duen produktu hau astekarien artean bere lekua aurkitu nahian iritsi da kalera. Oso berri garrantzitsua da hau, eta sona handiagoa izan behar zuen (mesfidantza gutxiago ere bai, seguruenik), lehenengo urratsa baita denon inbidia den katalan ereduaren bidean, hau da, euskara bizi tresna izan ez duten gizarte sektoreek ere euskal produktuak kontsumitzera erakartzeko, gizarte oso bat (ideologia edozein izanda ere) herri honetako hizkuntza ere erabiliz bizitzeko. Balio beza euskaraz irakurtzeko aukera zabala goa izan dezagun, eta, gainera, orain arte kontu ideologikoengatik-edo euskaraz irakurtzen ez zuten hainbat eta hainbat sektorek ere zer irakurri izateko. Bidean erakutsiko du asmo horretarako izango duen balioa.

Bigarren berria, *Asteon* telebistari buruzko aldizkaria kaleratu izana. Egoitza estreinatu duen Durangoko Azoka arrakastatsuan jaso dugu lehen zenbakia. Topagunearen itzalean kaleratua, ehun mila ale dohainik banatzea helburu dutela esan dute proiektuaren arduradunek. Telebistari dagozkion berriekin batera, noski, pentsatzekoa da komunikabide horrek ospetsu egiten dituen aktore, kantari, esatari eta abarren berri ere izango dugula. Normalizazioaren bidean, euskal prentsak bere ez zituen esparruak jorratzeko aukera paregabea.

Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailak urte luze eta nekeza izan du, ia derrigorrez defizitarioa den kultura honi laguntzak emateko politikak birplanteatu, aztertu eta gauzatzeko. Asmo nagusia, kulturgintzari laguntza benetan baliagarriak emateko irizpideak egokitzea izan da. Ez urte honetarakoak bakarrik, aurrerantzean ere hartutako erabakien arabera jokatzeko baita Kultura Saileko arduradu-

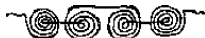
nen gogo. Profesionaltasunaren onerako. Udaberrian egin ohi diren deialdiak udazkenara atzeratu dira. Diru-kopuruak, banatzeko moduak eta baldintzak aldatu egin dira. Kritika batzuk ere entzun dira dagoeneko, antzerkiaren sektoreak nagusiki, epaimahaiak aurreko irizpide beren arabera osatuta baitaude, epaimahaikide askok ez baitakite euskaraz, eta, gainera, lanak euskaraz sortzearen balorazioa hutsaren hurrengo gelditu delako. Goiz, ordea, la-guntzak banatzeko politika berrien balorazio sakonetan hasteko. Baina bizirauteko espainierazko bertsioa (gehienetan originala) egitera derrigortuta dauden taldeen berri-ze ere militantismoaren esku uzten da euskarazkoaren abenturan sartzeko erabakia. Eta euskaraz egin edo kalitatezkoa egin (harrigamia) oraindik ere aurkaritzat hartzen diren honetan, litekeena da euskarazko bertsio gehienak desagertzea, eta zinemagintza jasaten ari den basamortua handiagoa hedatzea.

Zinemagintzaz ari garela, batek baino gehiagok galdetu beharko lioke bere buruari Euskal Herrian sortzen diren lan urri-urriak, *Al final de la noche* adibidez, espainieraz grabatu behar izatearen arrazoia, batez ere, kasu honetan gertatu zen bezala, lantaldea kontratatzeke garaian denak euskaldunak izatea derrigorrezkoa izan zenean. Hurrengo urterako asmorik ere bada filmik euskaraz egiteko. Ea oraingoan proiektu berriak behar adinako babesak jasotzen duen.

Kulturgintzan diru aldetik defizitarioak garen eta izango garen gure egoeran, zalantzarik gabe babestu beharko lukete Euskal Herriko erakunde eta komunikabide publikoek euskaraz sortzen den lan oro, gutxienezko kalitatea bermatuta noski. Eta garaia litzateke FORTAn egiten diren lanez aparte (espainieraz), Kataluniako ereduari berriro ere jarraiki —laurogei film egiten dira telebistarako urtero katalanez, TV3en babespean—, gure artean ere telebistarako filmak egiten hasteko. Bide horretatik, zinemarako filmak egiteko abiapuntu bezala izanik, lana eta babesa emango litzaieke hemengo euskal produkzio-etxeei, are gehiago Euskal Telebistan kanpoko produkzio-etxeen lanak hobesten hasi diren garai hauetan. Koloka larrian da-

go hemengo zinema-industria, eta sinestezina da Eusko Jaurlaritzaren eta EITBren zalantzarik gabeko laguntza ez jasotzea. Gainera, Donostiatik hurbil eraikitzen hasi diren Zinealdeak sektore honetako hemengo azpiegiturak sendotuko baditu, tristea da pentsatzea bertakoak ez diren produkzio-etxeentzat eta bertakoak ez diren telebistentzat ikus-entzunezko produktuak egiteko baliagarri izango denik.

Ea hurrengo urterako balantzean esan daitekeen Eusko Jaurlaritzaren kulturgintzarako laguntzak banatzeko irizpide berriek arazo hauek denak bideratzen lagundu dutela. ¶

Xabier Mendiguren Bereziartu

2003: erasoen aurrean indarrak bildu

2003ko balantzea egiteko garaian bi data azpimarratu beharko genituzke: otsailaren 20a eta urriaren 16a; lehenengoan *Euskaldunon Egunkaria* itxi eta bederatzir lagun atxilotu zituzten. Bigarreanean, berriz, Martin Ugalde Kultur Parkearen kontrako operazioa burutu zuten. Lehen kasuan atxilotutako batzuek tratu txarrak salatu zituzten epaitegian eta gizartearen aurrean. Bai lehen kasuan eta bai bigarreanean bost eguneko inkomunikazioaldia pairatu behar izan zuten bahituek. Gerora fidantzak ordaindurik irten diren arren, oraindik Iñaki Uriak, *Euskaldunon Egunkaria*-ko kontseilari delegatua zenak, kartzelan jarraitzen du. Gertakari horien aurrean, atxilotuei elkartasuna erakutsi eta neurri horien aurka protesta egiteko, Kontseiluak deituta, bi manifestazio jendetsu egin ziren berehalako erantzun moduan, herritarrek egindako beste era askotako agerpenen artean.